
7. FEJLESZTÉSI KERESZTMODUL

DOBOZ 2.

KÉSZÍTETTE: DR. PÁLI JUDIT – KOVÁCS ÉVA – NOÉ KRISZTINA – VITÉZ GYÖNGYVÉR

MODULLEÍRÁS

7. FEJLESZTÉSI KERESZTMODUL. DOBOZ 2.

A modul célja	– preventív célú képesség- és készségfejlesztés– tanulási nehézségek megelőzése– szociokognitív funkciók fejlesztése preventív célú képesség- és készségfejlesztés
Időkeret	45 perc
Ajánlott korosztály	– 2. osztály– illetve a gyermek esetleges részképesség-gyengeségeinek megfelelően később
Modulkapcsolódási pontok	Kapcsolódó modulok: Keresztmodulok, Fejlesztési Keresztmodulok, Fejlesztési Művészeti Modulok
A képesség-, készségfejlesztés fókuszai	– motoros koordinációs folyamatok– észlelési folyamatok (kiemelten a téri tájékozódás funkciói, oldaliság, szeriális észlelési szerveződés)– figyelmi folyamatok– emlékezeti folyamatok (munkaemlékezet)– gondolkodási folyamatok (átfordítás, inverz gondolkodás, beszéd és fogalmi gondolkodás folyamatai: szókincs, relációs szókincs)– megtapadásos hibák kiküszöbölése– testtudat kialakulását támogató funkciók– megtapadásos hibák kiküszöbölése– fantázia, képzelet– érzelmi, szociális és kapcsolati folyamatok

AJÁNLÁS, FEJLESZTÉSI CÉLOK

A mozgástér kibővítésével, a gyermekek saját élményein keresztül fejlesztjük a testtudatot, a két testfél integrációját.

Fejlődjön a gyermekek különböző távú és különböző modalitású észlelése, emlékezete. Képesek legyenek soralkotásra, sorrendiség tartására. Értse-
nek meg összetett utasításokat. Képesek legyenek tudatos mozgástervezésre és kivitelezésre. Képesek legyenek gyors váltásokra a figyelemlkoncentráció
során, küszöbölődjenek ki a megtapadásos hibák, ezzel javul a gondolkodás tervező, szervező funkciója. Ne csak kövessenek, hanem felismerjenek, meg-
fogalmazzanak szabályokat. Beszéd- és szövegértésük, relációs szókincsük fejlődjön.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Keresztmodulok, Fejlesztési Keresztmodulok, Fejlesztési Művészeti Modulok

Tanulmány a „matematika kompetenciák fejlesztése célzott képesség-, készségfejlesztéssel” FKM és FMŰ modulokhoz

Páli Judit (1980)

A gondolkodási stratégia fejlődése és fejlesztési lehetőségei Bölcsész doktori disszertáció. Budapest, ELTE.

Páli Judit (1984)

Játék és gondolkodási stratégia In: Óvodai nevelés, 1984. 6.,7.,8. sz.

Páli Judit, Forgách Balázs (2005)

Diagnosztikus és korrekciós programcsomag, Pihenő mackók gyermekkártya Budapest, Kukucs Stúdió Játékműhely –
Novum Kiadó.

Kagan, Spencer (2001)

Kooperatív tanulás Budapest, Önkonet.

Csillagszem Fejlesztő Általános Iskola

Prevenációs Programja

A matematika nehézségekkel/zavarokkal küzdő gyermekek fejlesztése matematika órán és azon kívül – Pedagógus-tovább-
képzés. Dyscalculiás, Dyslexiás Gyermekekért Alapítvány.

A matematika zavarokkal küzdő/fejlődési dyscalculiás gyermekek vizsgálata 18 éves korig – Pedagógus-továbbképzés.
Dyscalculiás, Dyslexiás Gyermekekért Alapítvány.

ÉRTÉKELÉS

RENDSZERE:

A szöveges értékelésbe beépítetten (félév év végén) a gyermek önmagához történő fejlődését figyelembe véve – a képességfejlesztés területére fókuszáltan.

IDEJE:

Minden tevékenység –módszertől függetlenül- ellenőrzéssel, értékeléssel zárul, hiszen az eredményességhez, hatékonysághoz elengedhetetlen az azonnali visszacsatolás.

SZEMÉLYE:

Az ellenőrzés, értékelés személye függ a tanítási-tanulási folyamat szervezési módjától.

1. A csoportban végzett munka ellenőrzésére ajánlott beiktatni:
 - a) a csoportos önellenőrzési, önértékelési módszert.
A közösen végzett munka csoportos önellenőrzése, közös szóbeli önértékelése az együttes felelősségvállalást, egymás segítségét, egymásrautaltságát eredményezi, mely a közösségtudat kialakításában, fejlesztésében játszik nagy szerepet.
 - b) egymás csoportos ellenőrzésére, értékelésére alkalmas módszert,
mely a csoportok közötti együttműködést, bizalmat erősíti. Egymás pozitív megerősítésével, az építő kritikák megfogalmazásával hozzájárul a csoportok közötti kommunikációhoz.
2. A páros munkák heterogén vagy homogén pár esetén is páros ellenőrzéssel, értékeléssel zárulnak.
 - a) Heterogén pár esetén
nagy hangsúlyt kap az egymásrautaltság, hiszen a tanulás során is erős a segítség, támogatás, és az ellenőrzés során is az egyik gyermek „kistanító” szerepet vállalva javít, dicsér, építő kritikát fogalmaz meg.
 - b) Homogén pár esetén
a kölcsönös támogatás kapja a főszerepet, az ellenőrzés, értékelés iránya kiegyenlített.

Önálló, egyéni, részben egyénre szabott vagy individuális munka esetén szükséges:

e) önellenőrzés, értékelés

A gyermek saját munkáját ellenőrizve, a hibáit megfogalmazva önkritikát gyakorol, ezáltal személyisége, belső kontrollja fejlődik.

f) tanítói ellenőrzés, értékelés

Az ellenőrzés-értékelésnek e klasszikus formája külső, objektív kritikát vagy megerősítést fogalmaz meg.

MÓDSZERE:

A modul ellenőrzési rendszerének megfelelően (értékelő: a tanító és/vagy a gyermek)

Az ellenőrzési-értékelési mód megválasztásánál figyelembe kell venni az azt megelőző tanulásszervezést, tehát a páros vagy csoportos tevékenységet páros, csoportos ellenőrzés-értékelés zárja.

A modulban szereplő ellenőrzési, értékelési módok:

CSOPORTBEMUTATÓ SZUMMATÍV ÉRTÉKELÉSÉNEK SZEMPONTJAI

Záró minőségi és mennyiségi ellenőrzés, értékelés

Az értékelés három fő részből tevődik össze:

a) a csoportbemutatókat az osztály értékeli szempontjai:

- a bemutatóra szánt időkeret
- bemutató: tömör, tematikus, érthető, lényegre törő-e
- a bemutató után kérdés-felelet rész beiktatása csoportos észrevételek megvitatására

b) a csoport teljesítményéhez való egyéni hozzájárulásokat a csoporttársak értékelik.

A csoportos szóbeli értékelés szempontjai:

- a feladat érdekessége
- sikeres elvégzése, esetleges problémák megbeszélése
- a feladatvégzés hatékonysága
- az időkeret betartása
- egyenlő arányú részvétel megléte
- egyéni felelősségvállalás
- hangulat a csoporton belül.

FELADATKÜLDÉS – CSOPORTOS MINŐSÉGI ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS

Minden csoport megadott sorrendben elküld egy kérdést (csoportkonszenzus után) a többi csoportnak, a helyes választ 1 perc múlva utánaküldik, a válaszoló csoport önellenőrzéssel ellenőrzi.

DIÁK KVARTETT

A módszer ismétlő, összefoglaló, rendszerező óratípusoknál, órarészleteknél használható.

Előkészítés: A tanár megszámozza a csoportokat, majd minden gyermek választ egy betűjelet (A, B, C, D stb.). A tanár ellenőrzi, hogy minden csoportban minden betűjelnek van-e gazdája.

1. lépés A tanár föltesz egy kérdést. Utasítás: „Győződjetek meg arról, hogy a csoport minden tagja tudja a helyes választ!”
2. lépés A diákok összedugják a fejüket, és megbizonyosodnak arról, hogy mindegyikük tudja a választ. Főlkészítik egymást a válaszadásra.
3. lépés A tanár véletlenszerűen kihúz egy betűjelet (A, B, C, D), s azok a diákok, akiknek ez a betűjele, átgondolják a választ, de már nem beszélhetnek csoporttársaikkal.
4. lépés A tanár véletlenszerűen kihúz egy számot (1, 2, 3, 4 stb., ahány csoport van), s annál a számú asztalnál ülő, az előbb kiválasztott betűjelű diák válaszol a kérdésre.
A vele azonos betűjelű, de másik csoportban dolgozó diákok kiegészíthetik választát.

MODULVÁZLAT

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyagtartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
I. Ráhangolódás,* a feldolgozás előkészítése						
1.	I.1.Csoportalakítás, teremberendezés, beöltözés 5 perc I.1.a) Csoportalakítás (véletlenszerű), teremberendezés A gyermekek véletlenszerűen húznak egy borítékból egy (kék vagy zöld) papírcsíkot. A gyermekek párt alkotnak az alábbi módon: A pár mindegyike azonos számú, de különböző színű (zöld és kék) papírcsíkkal rendelkezik. Beöltözés módja: Kékek a kalózok. Kendő van a nyakukban vagy tetszés szerint a homlokukon. Zöldek a bennszülöttek. Karkötő van a csuklójukon. A párok közösen berendezik a termet. Minden pár kap egy dobozt. A doboz egyik oldalára szemet rajzolnak a párok.	*látási észlelés, figyelmi folyamatok, figyelem tónusa, reakcióidő, szabálytartás, fantázia, beszédészlelés, megértés, a beszédfeldolgozás magasabb rendű folyamatai, jelhasználat, szimbólum, szerep, beleélő képesség, együttműködés*	csoportalakítás: – irányítottan: tanuló pár páros munka – véletlenszerűen	páros munka vagy tanuló pár	tanári irányítás	kartondobozok, színes kendők, karkötők, piros filctollak, boríték kék, zöld papírcsíkok kék: tengeri kalózok, zöld: bennszülöttek, a papírcsíkok hátulján számok
	I.1.b) Előkészítés A gyermekek bal kézfejükre piros filctollal kis szívet rajzolnak.	jobb-bal differenciálás	a szív rajzolása elmarad			

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyag-tartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
II. Az új tartalom feldolgozása*						
1.	II.1. Pszt! Alszik a dzsungel! kooperatív pármunkával (csoportmunkával) 15 perc A tanító az utasításokat nem szóban adja, hanem a már megismert feladatkártyákat osztja ki a pároknak. Meghatározza, hogy ki az utasítást adó pl.: a kalóz. A kalóz a feladatkártyán levő kép alapján szóban utasítja bennszülött párját, aki elvégzi az utasításnak megfelelően a mozgást. A párok kép alapján közösen ellenőriznek.	*Látási észlelés, téri tájékozódás (sík-tér, tér-sík átfordítása), figyelmi folyamatok, figyelem tónusa, reakcióidő, szabálytartás, fantázia, beszédészlelés, megértés, a beszédfeldolgozás magasabb rendű folyamatai, jelhasználat, szimbólum, szerep, együttműködés *	piros szív a bal kézen	kooperatív pár		dobozok, kendők, karkötők, feladatkártyák: a kártyán levő rajz: a dobozt és egy gyermek vagy a gyermek valamely testrészének mozgását ábrázolja

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyag-tartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
2.	II.2. Játék a kincses zacskóval A kalózoknak és a bennszülötteknek más-más tevékenységet kell végezniük. 15 perc II.2.a) A gyerekek a kincses zacskóval (babzsák) együtt dolgoznak. A tanító utasításainak megfelelően a kalózoknak és a bennszülötteknek más-más tevékenységet kell végezniük, nemcsak saját testtel kell mozogni, hanem a kincses zacskót is el kell helyezni az utasításnak megfelelően. Pl. a kalózok a doboz elé állnak és a fejük fölé helyezik a kincset. A kalózok válaszolnak a bennszülöttek mozgásával összefüggésben feltett tanítói kérdésre, ugyanígy a bennszülöttek a kalózokéra. A kérdéseket úgy kell megfogalmazni, hogy a gyermek a válaszaiban használja a viszonyszavakat. Viszonyszavak (ismétlés): - on, -ban - mellett, alatt, előtt, mögött, között - jobb (oldalán), bal (oldalán) Viszonyszavak: - ba, -ra - mellé, alá, elé, mögé - jobbra, balra Viszonyszavak: - ből - mellől, alól, elől, mögül jobb oldaláról, bal oldaláról	*motoros koordináció, mozgás tervezése, szervezése, látási, hallási észlelés, térbeli tájékozódás: térbeli irányok észlelése, kódolása, térbeli irányok alkalmazása, figyelmi folyamatok, figyelem tónusa, reakcióidő, szabálytartás, figyelmi váltás, beszédészlelés, megértés, a beszédfeldolgozás magasabb rendű folyamatai relációs szókincs*	jobb-bal differenciálását segítjük a kézfejre rajzolt kis piros szívvel. Kérdőszavak: - hol? - hová? - honnan? javítás típusa: - mozgáskorrekció - grammatikai korrekció javító személye: - tanító - kalóznál a kalóz - bennszülötnél a bennszülött - kalóznál a bennszülött - bennszülötnél a kalóz összetett utasítások megértése	páros munka vagy tanuló pár	tanári irányítás	doboz, kendő, karkötő, babzsák

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képeségek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyag-tartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
	II.2.b) Játék a kincses zacskóval 15 perc A gyerekek a kincses zacskóval (babzsák) együtt dolgoznak. A tanító az utasításokat nem szóban adja, hanem a már megismert feladatkártyákat osztja ki a pároknak. Meghatározza, hogy ki az utasítást adó, pl. a kalóz. A kalóz a feladatkártyán levő kép alapján szóban utasítja bennszülött párját, aki elvégzi az utasításnak megfelelően a mozgást. A párok kép alapján közösen ellenőriznek.	*motoros koordináció, mozgás tervezése, szervezése, látási, hallási észlelés, téri tájékozódás: térbeli irányok észlelése, kódolása, térbeli irányok alkalmazása, figyelmi folyamatok, figyelem tónusa, reakcióidő, szabálytartás, figyelmi váltás, jelhasználat, szimbólum, együttműködés*	piros szív a kézfejen segítés személye: – gyermek – tanító	kooperatív pármunka	feladatküldés	dobozok, kendők, karkötők, babzsákok, feladatkártyák: a kártyán levő rajz: a dobozt és egy gyermek vagy a gyermek valamely testrészének mozgását ábrázolja a kincses zacskóval
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzése, értékelése*						
	Az ellenőrzés, értékelés folyamatos történik a játékok, feladatok végzése során. A csapatjátékoknál a tanító segít, irányít: a hibát azonnal visszajelzi, a gyermek azonnal javít. A páros, illetve csoportmunkánál a tanító, ha kell, segítséget ad, irányít, a gyermekek egymást segítik, javítják.	*gondolkodási és viselkedési stratégiák összehangolása, szociabilitás, segítségnyújtás, szociális észlelés, empátia, többszempontúság, koherencia, többféle viszonyítás állandó lehetősége: ütköztetés, frusztrációs tolerancia, vita*				

MELLÉKLET

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. Ráhangolódás,* a feldolgozás előkészítése	
Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység
Az órai tanári feladat meghatározása: I.1. a) Csoportalakítás Tanár által irányított vagy véletlenszerű csoportalakítás szervezése A szerepek és a párok véletlenszerű kiválasztása, vagy a párok kijelölése Tanári utasítás: – „A kék papírcsíkot választók a kalózok, a zöld papírcsíkot választók a bennszülöttek. Fordítsátok meg a papírcsíkokat! Minden kalóznak van egy bennszülött párja, az, akinek a papírcsíkján hátulján ugyanaz a szám van. Keressétek meg a párokat!” A páralakítás levezetése, irányítása Szerepköröknek megfelelő kellékek (kendő, karkötő) kiosztása, a terem berendezése (dobozok elhelyezése) I.1. b) A gyerekek bal kézfeje a kis piros szívecske felrajzolása	Az órai tanulói feladat meghatározása: Feladat A gyerekek párokat alkotnak. Felveszik a szükséges kellékeket.

II. Az új tartalom feldolgozása*	
Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység
II.1. Feladat A tanító az utasításokat nem szóban adja, hanem az első osztályban már megismert feladatkártyákat osztja ki a pároknak. A tanító szükség esetén segítséget ad a gyerekeknek a feladatkártya értelmezéséhez, az ellenőrzéshez. II.2 15 perc A tanító szóban adja az utasításokat. – Utasítja a gyerekeket a saját testükkel való mozgásra és ezzel egyidejűleg az eszközzel való manipulációra is. – A kalózzokkal és a bennszülöttekkel más-más tevékenységet végeztet. – Hol-hová-honnan kérdéseket most is felteszi. – A tanító kalóztól kérdezi meg, hol vannak a bennszülöttek, a bennszülöttől, hogy hol vannak a kalózek. A gyerekek munkáját a tanító ellenőrzi, hibáikra szükség esetén felhívja a figyelmet. II.3. Előkészítés: A feladatkártyákat a tanító megismerteti a gyerekekkel. Feladat A tanító az utasításokat nem szóban adja, hanem a már megismert és a kincses zacskóval kiegészített feladatkártyákat osztja ki a pároknak. A tanító szükség esetén segítséget ad a gyerekeknek a feladatkártya értelmezéséhez, az ellenőrzéshez.	Az órai tanulói feladat meghatározása: Feladat A gyerekek megalakítják a párokat. A gyerekek kooperatív pármunkával dolgoznak. A feladatkártyák alapján felváltva utasítják egymást szóban. Az elvégzett mozgásokat a párok (egy-egy feladatkártya megoldása után) közösen ellenőrzik. A gyerekek eszközzel (babzsák) együtt dolgoznak. A gyerekeknek a saját testükkel való mozgás mellett az eszközt is el kell helyezni a tanító utasításának megfelelően. A gyerekek végrehajtják a szóbeli utasításokat. A csoportok egymást figyelve tudják korrigálni hibáikat. A gyerekek válaszolnak a tanító kérdéseire. A gyerekek a párjuk cselekvéseit fogalmazzák meg. A gyerekek megalakítják a párokat. Feladat A gyerekek eszközzel (babzsák) együtt kooperatív pármunkával feladatkártyák alapján dolgoznak. A feladatkártyák alapján felváltva utasítják egymást szóban. Az elvégzett mozgásokat a párok (egy-egy feladatkártya megoldása után) közösen ellenőrzik.

III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzése, értékelése*	
Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység
Az órai tanári feladat meghatározása: Feladat Az ellenőrzés a játékok, feladatok során vagy folyamatosan (tanító azonnal javítja a hibát), vagy egy-egy páros feladat, kooperatív csoportban megoldott feladat végén a gyerekek által történik.	Az órai tanulói feladat meghatározása: Feladat Önellenőrzés Egymás ellenőrzése